

Flanör vid Möckeln

Alf Bande

Gamla namn på bykarta från 1880

I ett arkiv på stadsingenjörskontoret i Karlskoga finns en gammal karta över kyrkbyn och Bofors bruk. Den är färglagd och prydlig, men en hel del namn förvillar och enligt stadsingenjör Kurt Welam finns det heller ingen uppgift om vilket år kartan kommit till.

Använder man utslagningsmetoden så kan man faktiskt plocka fram årtalet. På kartan finns nämligen Sandmo skola inprickad och den var klar att tas i bruk 1876. När man dessutom vet att kartan fanns återgiven i Gust. Lindbergs bok "Karlskoga Bergslag", tryckt i Stockholm år 1895, så måste kartan upprättats mellan nämnda årtal.

Fel namn?

Låt oss därför säga att den är från 1880-talet, drygt 100 år gammal alltså. Självklart att namn kan ändras eller försvinna, även om det hör till ovanligheterna, men det kan också handla om hörfel eller andra missförstånd.

På den gamla kartan har Lustighej, höjden ovanför Nobelstadion, namnet Lustighed. Förmodligen kan det röra sig om ett hörfel, säger alla vi frågat.

Lustighej har man ju sagt i alla tider. I protokoll från friluftsmöten vid sekelskiftet kan man läsa Lustighej.

Där hölls också idrottstävlingar innan idrottsparken blev byggd. Lustighej står det också i tidningsnotiser som berättar om evenemangen högt uppe på Rävåsens krön. Någon hed har aldrig funnits där men väl en jämn, ganska stor rektangulär grusplan.

Två torg

Kartan visar också att det på 1880-talet fanns två torg i centrum, nämligen Övre och Nedre torget. Namn som Jonserud och Marielund hittar man också. Förstnämnda låg där Boåsvägen möter Filipstadsvägen och det sistnämnda var faktiskt namnet på det vi i dag kallar för Grönfeltsudden.

Det sistnämnda namnet är således av senare datum. Veterinär F F Grönfeldt, som från Finland kom till Karlskoga 1853, bodde i ett av husen vid Marielund, som senare kom att heta just Grönfeltsudden efter veterinären, som endast var 25 år när han erhöll sin befattning i Karlskoga.

Hästbanan

En annan intressant upplysning från kartan är sträckningen på den hästbana som gick mellan bruken i Bofors och Björkborn.

Egentligen var det oxar som drog de rälsgående vagnarna på banan. Dels körde man vatten från källan vid Bofors station till törstiga smeder i smältsmedjan vid forsen i Timsälven, dels körde man järn och en del färdiga produkter från Bofors till båtbyggen vid Faktoriet i Björkborn.

Faktoriet är nämnt som galvaniseringsverk. Inte så långt därifrån låg Björkborns sågverk. Banan gick där över en bro intill Mejeribron, gjorde en sväng upp mot den östra infarten till herrgården innan den svängde in mot Björkbornskanalen och ner mot Bofors station.

Hästbanan, som givetvis var smalspårig, gick på den väg som nu kallas Kanalvägen. Banan korsade NBJ-banan vid Korpkullen och nuvarande E 18 och förbi Brogården fram till smältsmedjan vid Dambron.

Gråbo

En annan upplysning som kartan ger gäller just Korpkullen och Gråbo. Det sistnämnda låg enligt kartan väster om NBJ-banan, på andra sidan av järnvägen från Korpkullen räknat.

Läser man kartan rätt så var Korpkullen namnet på båda husen på kullen intill Bofors station, alltså även på nuvarande Gråbo.

Intill Bofors station fanns vid den här tiden också Bofors hotell. Först några år in på 1900-talet byggdes ett nytt brukshotell, det kallas nu för Mässen, som på 1930-talet ersattes av nuvarande Bofors Hotell.

Den här kartan har naturligtvis ett visst kuriosavärde. Stadsingenjörskontorets Kurt Welam vill gärna ha fram ett exakt årtal. Är det någon som kan hjälpa till?